

*Ўзбекистон Республикаси
Вазирлар Маҳкамасининг
2012 йил 11 апрелдаги 106-сонли
қарорининг тизим мутахассислари
томонидан бажарилиши*

**“Тупроқ бонитировкаси” шўъба
корхонаси раҳбари А.С.Омонов**

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ
ҚАРОРИ**

11.04.2012 й.

N 106

**ҲОСИЛДОРЛИГИ ПАСТ БЎЛГАН
ЕРЛАРДА ДАВЛАТ ЭҲТИЁЖЛАРИ УЧУН
ПАХТА ХОМ АШЁСИ ЕТИШТИРУВЧИ ҚИШЛОҚ
ХЎЖАЛИГИ КОРХОНАЛАРИНИ МОЛИЯВИЙ
ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ ТАРТИБИ ТЎҒРИСИДАГИ
НИЗОМНИ ТАСДИҚЛАШ ҲАҚИДА**

“Ҳосилдорлиги паст бўлган ерларда давлат эҳтиёжлари учун пахта хом ашёси етиштирувчи қишлоқ хўжалик корхоналарини молиявий қўллаб қувватлаш мақсадида тизим мутахассислари томонидан амалга ошириладиган вазифалар” тўғрисида

Ҳаммамизга маълумки Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ҳосилдорлиги паст бўлган ерларда давлат эҳтиёжлари учун қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштирувчи фермер хўжаликларини қўллаб-қувватлаш чора-тадбирлари тўғрисида” 2007 йил 5 ноябрдаги ПҚ-725-сон қарорига мувофиқ Вазирлар Маҳкамасининг 2012 йил 11 апрелда “Ҳосилдорлиги паст бўлган ерларда давлат эҳтиёжлари учун пахта хом ашёси етиштирувчи қишлоқ хўжалиги корхоналарини молиявий қўллаб-қувватлаш тартиби тўғрисидаги низомни тасдиқлаш тўғрисида” 106-сонли қарори тасдиқланди. Ушбу Низом ҳосилдорлиги паст бўлган ерларда давлат эҳтиёжлари учун етиштирилган пахта хом ашёси кам олинган ҳосилининг бир қисми қийматини қоплаш йўли билан қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштирувчи қишлоқ хўжалиги корхоналарини молиявий қўллаб-қувватлаш тартибини белгилайди.

Ушбу низомнинг I боб 3 бандида Тупроқ бонитети бали "Ергеодезкадастр" давлат қўмитаси бўлинмалари томонидан, қишлоқ хўжалиги экинлари кадастр ҳосилдорлигини аниқлаш учун асос бўладиган тупроқ тадқиқотлари натижалари бўйича аниқланиши кўрсатиб ўтилган.

- Бу ерда шу нарсани алоҳида такидлаб ўтиш лозимки айрим туман ер ресурслари давлат кадастри бўлим бошлиқлари томонидан эски тупроқ хариталаридан фойдаланиш ҳоллари учраб турибди, бундай ҳолларда энг охириги тупроқ хариталаридан фойдаланиш мақсадга мувофиқ бўлади.
- Фермер хўжалик ер участкасининг муайян контурлари доирасида тупроқнинг механик таркиби, ундаги гумус миқдори, шўрланганлик, тошлоқлик, зичлик, гипслилик даражаси, ер остидаги тош ва сизоб сувларнинг жойлашиш сатҳи ва бошқа кўрсаткичлардан келиб чиққан ҳолда, 100 балли шкала бўйича аниқланадиган бонитет бали ерларнинг ҳосилдорлигини аниқлаш мезони ҳисобланади.
- Тупроқ бонтировкаси- қишлоқ хўжалиги экинлари агротехникаси ўртача даражада бўлганида тупроқ сифати ҳамда табиий унимдорлик қувватига бериладиган қийёсий баҳо.
- (Фермер хўжалиги ёки бошқа бир ер эгасининг пахта экилган ер майдони турли хил тупроқ айирмаларида жойлашган бўлса, у ҳолда, энг аввало тупроқлар учун ўртача балл бонитети аниқланади. Бу қуйидаги формула ёрдамида бажарилади:

$$B_1 * P_1 + B_2 * P_2 + B_3 * P_3 + \dots + B_n * P_n$$

$$B_y = \frac{\quad}{P_1 + P_2 + P_3 + \dots + P_n}$$

Бунда: **By** – тупроқни ўртача балл бонитети;

B1, B2, B3, Bn – тупроқ айирмаларининг бонитет баллари, яъни ҳар хил баллга эга бўлган ер майдончаларининг баллари;

P1, P2, P3, Pn – тупроқ айирмаларининг майдонлари.

Мисол;

$$B_{\text{ўр}} = \frac{72 * 9 + 53 * 7 + 46 * 8 + 45 * 10 + 40 * 5 + 48 * 6}{9 + 7 + 8 + 10 + 5 + 6} = \frac{2325}{45} = 51.6$$

(Ўзбекистон Республикаси суғориладиган тупроқларини бонитировкалаш бўйича услубий кўрсатма 2005 йил).

Оққўрғон тумани комиссиясининг ҳосилдорлиги паст бўлган ерларда ғўза экин майдони тўғрисидаги ХУЛОСАСИ

Таркибида комиссия раиси – туман ҳокими

Комиссия аъзолари:

туман қ.ва с/х бўлими бошлиғи,
туман статистика бўлими бошлиғи,
туман ер ресурслари ва давлат кадастри бўлими бошлиғи

2015 йил ҳосили учун ғўза экин яқунларини кўриб чиқиб тасдиқлайдики, қуйида кўрсатилган хўжаликлар томонидан ҳосилдорлиги паст ерларда чигит экилган

Т/р	Хўжаликларнинг номи	Контур N	Экин май, га	Бон.бали * йиғ.	Бонитет балини йиғиндиси (4-у. х 5-уст.)	Хўжалик бўйича ўртача ҳисобланган бонитет бали (6-устун йиғиндиси /4-устун йиғиндиси)
1	2	3	4	5	6	7
1.	Лочин 2000	11	9	72	648	X
		56	7	53	371	X
		56	8	46	368	
		63	5	40	200	
		63	6	48	288	
Хўжалик бўйича жами		X	35	X	1875	53.6
2.	Абдирашид ота	268	12	40	480	X
		269	16	76	1216	
		270	10	68	680	X
Хўжалик бўйича жами		X	38	X	2376	62.5
Туман бўйича жами						

*) Бонитет баллари йиғиндиси ҳисобланганда бонитети 40 баллдан паст бўлган ерлар 40 балли деб баҳоланади!.

Ѓўзанинг кадастр ҳосилдорлиги тупроқнинг бир бонитет балига 0,4 га/ц пахта хом ашёси ҳисобидан аниқланади.

Фермер хўжаликларнинг давлат эҳтиёжлари учун пахта хом ашёси етиштирилаётган, ўртача бонитет бали 60 дан паст бўлган, молиявий қўллаб-қувватлаш объектлари ҳисобланган ерлари ҳосилдорлиги паст бўлган ерлар деб ҳисобланади. Фермер хўжаликларнинг ўртача бонитет бали 60 ҳамда норматив ҳосилдорлиги 24 га/ц ($60 \times 0,4$) ва ундан юқори бўлган ерлари пахта хом ашёси етиштиришда сарфланган моддий ва меҳнат харажатлари қопланишини таъминлайдиган майдонлар ҳисобланади;

Ҳисоб-китобларда бонитет бали кўрсаткичи 40 ва ҳосилдорлиги гектаридан 16 центнер бўлган ерлар ҳосилдорликнинг паст даражаси этиб қабул қилинади. Ҳосилдорлиги гектаридан 16 центнердан паст бўлган ва тупроқ бонитировкаси бўйича ишлар бажарилмаган ерларнинг бонитет бали кўрсаткичлари бонитет бали 40 бўлган ерларга тенглаштирилади. Барча контурларнинг умумий бонитет баллари йиғиндиси ғўза майдонига бўлинади ва 1 гектар учун ўртача ҳисобланган бонитет бали чиқарилади;

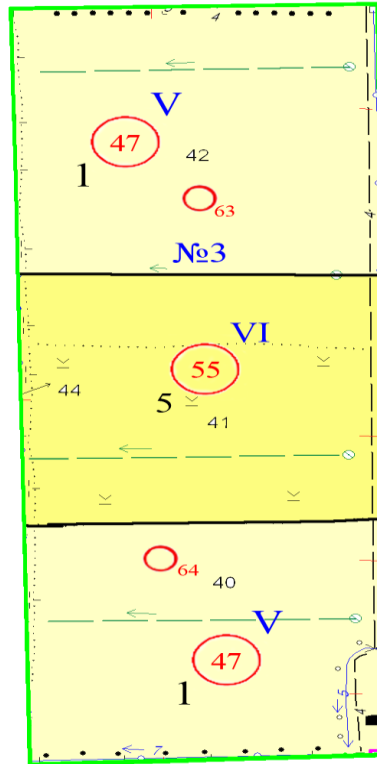
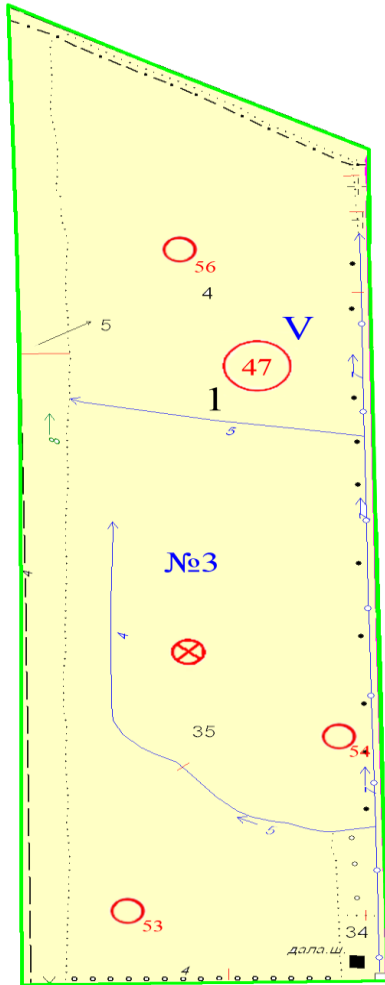
- ерларнинг ўртача бонитет бали - балларда, 1 гектар майдондаги кадастр ва норматив ҳосилдорлик ўртасидаги тафовут - центнерда, барча майдондан олинган ҳосил эса юздан биригача (0,01) аниқликда - тоннада, молиявий ёрдам суммаси эса - минг сўмнинг ўндан биригача (0,1) аниқликда ҳисобланади.
- Ҳар бир хўжалик бўйича ҳосилдорлиги паст ерлардаги ҳақиқий ғўза майдони туман ҳокими (комиссия раиси) ҳамда туман қишлоқ ва сув хўжалиги, статистика, ер ресурслари ва давлат кадастри бўлимлари раҳбарларидан иборат таркибдаги комиссия қарори билан, экиш тугагандан сўнг 20 кун мобайнида "Ергеодезкадастр" давлат қўмитаси органлари маълумотлари асосида аниқланади.
- Комиссия қарор қабул қилингандан сўнг 3 кун мобайнида туман молия бўлимига мазкур Низомнинг 1-иловасига мувофиқ шакл бўйича туман комиссиясининг ҳосилдорлиги паст ерларда экилган ғўза майдонлари тўғрисидаги хулосасини, манфаатдор хўжаликларга эса - хулосадан кўчирмани юборади.

Ўзбекистон Республикаси Сирдарё вилояти
Ховос тумани "Э.Каххоров" массиви
"Олимпиада-2002" фермер хўжалиги сугориладиган
ерларининг тупроқ сифатини баҳолаш
ХАРИТАСИ

2014 й
1: 5000

- Шартли белгилар**
- 1/2 Тупроқ айрмаларининг тартиб рақами ва чегараси
  - Фермер хўжалиги чегараси
  - ₁₁₀ Анализга олинган кесма
  - ₅₆ Анализга олинган оралиқ (ёрдамчи) кесма
  - ₅₆ Бонитет балли
  - V Сифати буйича класслар
  - №12 Фермер хўжалигининг тартиб рақами

Тупроқнинг унумдорлик даражаси буйича классификацияси

Ранглар ва класслар	Бонитет баллар оралиғи	Сифати	Киритилган тупроқ айрмалари №	Сугориладиган ерларнинг майдони, га
X	91-100	Юқори		
IX	81-90	Жуда яхши		
VIII	71-80	Яхши		
VII	61-70	Уртачадан Юқори		
VI	51-60	Ўртача	5	11,0
V	41-50	Уртачадан паст	1	71,5
IV	31-40	Ёмонроқ		
III	21-30	Ёмон		
II	11-20	Жуда ёмон		
I	<10	К/х инлаб чимарини умид ёроқсиз Баҳоланмаган		
Ўртача балли бонитети: 48				82,5

ЭКСПЛИКАЦИЯ

Тупроқ айрмаларининг	Механик тарқатби			Гумус		Харакатчан м/кг ҳисоб.		Шўрланган				Даражаси				Жойлашиш чуқурлиги, см		Ишбиллик		Майдони, га		Бонитет балли
	0-30	30-100	100-200	Классификацияси, см	%	P ₂ O ₅	K ₂ O	Даражаси	Уруқ толиғи	Cl	SO ₄	Ковалент	Тош аралашган	Эрозия	Шөгил	Глей	Гилк	Ер ости суви	Экспозиция	Ишбиллик	Уруқли	
Аллювиал-пролювиал ётказилардан ташқари топган тоғ олди сойларини ёйилмаларининг чека қисмлари																						
Сугориладиган утлоқ буз тупроқлар																						
1	Урта кумоқли	Урта кумоқлар	Урта кумоқлар	30-40	0,696	10,4	228,8	Кам	0,864	0,018	0,490	Ювиптамаган	-	-	-	5,5	3-4	-	0-2'	82,6	71,5	47
5	Енгил кумоқли	Енгил кумоқлар	Енгил кумоқлар	30-42	0,659	8,4	144,5	Кам	0,834	0,011	0,456	Ювиптамаган	-	-	-	-	3-4	-	0-2'	13,0	11,0	5,5
Жами ер майдони ва ўртача балли бонитети:																				95,6	82,5	48

Ер ресурслари геодезия, картография ва давлат кадастри давлат кўмитаси	Ўзбек давлат ер тузиш илмий лойиҳалаш институти «Тупроқ бонитировкаси» шўъба корхонаси
Бош муҳандис	Жабборов О.
Булим бошлиғи	Азамова Ш.
Тупроқшинос	Кодиров У.
Харита чизувчи	Умаркулова Ш.

*ЭЪТИБОРИНГИЗ УЧУН
РАХМАТ!*